

Alueellisen työn suunnitelma 2023–2026/museotoiminnan edistäminen alueella

Tavoitteet, suunnitellut toimenpiteet ja toteutumisen seuranta

1.1 Neuvonta ja ohjaus

Kokonaisuus pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- Ei-ammattillisten museoiden neuvonta ja ohjaus
- Asiantuntijana ja ohjaajana toimiminen valtionavustusasioissa

Tavoitteet suunnitelmakaudelle:

1) Loput päivittämättömät perusselvitykset vuosilta 2006–2007 (Etelä-Savon paikallismuseoiden museotoiminnan ja yhteistyön kehittämishanke) päivitetään kymmenen paikallismuseon osalta (Ristiinan Pien-Toijolan talonpoikaimuseo; Mäntyharjun Iso-Pappilan museoalue ja Miekankosken uittomuseo; Puumalan Liehtalanniemen museotila, konekiväärikorsu ja Sahanlahden museo; Sulkavan Rauhaniemen museoalue; Kangasniemen Pitkäpellon kotiseututalo ja Kangasniemen kotiseutumuseo; Enonkosken kotiseutumuseo) sekä laaditaan seitsemän puuttuvaa perusselvitystä (Puumalan Wenno-höyrylaiva, Mikkelin Harjukosken mylly (Mlin kaup.museon alaisuudessa), Punkaharjun kotiseutumuseo (SIn:n museon alaisuudessa), Juvan Pattoin perintötalo, Savonrannan Säimenen myllymuseo ja "Vuokalan museokeskus", Virtasalmen Valkeamäen maaseutumuseo). Perusselvitys sisältää kohdat: 1. Ennen museotoimintaa, 2. Museotoiminta, 3. Museoalue, inventoinnit, kaavat ja rakennukset, 4. Kokoelmat, 5. Näyttelyt, 6. Avoinnapiito ja asiakaspalvelu, 7. Markkinointi.

2) Pellavaöljymaalin (sis. vain vernissaa ja pigmenttejä) valmistamisesta, maalauksesta ja maalin säilytyksestä tehdään yleishoje paikallismuseoille (yhdessä rak.tutkijan ja konservattorin kanssa), jotta ennen yleinen ja työmaalla käsityönä tehdyn maalin valmistamisen taito säilyy ja tulee vaihtoehdoksi tehdä jatkossa pienimuotoisia maalauksia aikalaistyön tapaan.

3) Ristiina-Seura ry:n hallinnoiman Pien-Toijolan talonpoikaimuseon Leader-kunnostushankkeen neuvonta ja ohjaus (yhdessä rak.tutkijan kanssa).

Suunnitellut toimenpiteet ja toteutumisen seuranta:

1) Museon omistajalle/hallinnoijalle lähetetään vanha perusselvitys tiedoksi, vuodesta 2007 muuttuneet tiedot kirjataan ylös pääasiassa sekä paperiarkistosta että sähköisestä arkistosta, lisäksi pyritään tarkentamaan museotoiminnan historian kuvausta, luonnokset lähetetään omistajalle/hallinnoijalle kommentoitavaksi/tarkastettavaksi, omistajan/hallinnoijan sekä maakuntamuseotutkijan hyväksymä päivitys saatetaan omistajalle/hallinnoijalle virallisesti tiedoksi (kuntapuolella lautakunnan, seura- ja yhdistyspuolella hallituksen/johtokunnan kokous) ja kokouspöytäkirjasta pyydetään lähettämään ote maakuntamuseotutkijalle, joka todistaa päivitetyt perusselvitykset tulleen omistajan/hallinnoijan tietoon ja hyväksytyksi v. 2026 loppuun mennessä. Päivityksiä/uusia selvityksiä valmistuu neljä per vuosi, ja niitä tullaan käyttämään museosuunnitelmien korvikkeena.

2) Maalattaviksi kohteiksi valitaan/rajataan rakennusten/rakenteiden sisä- ja/tai ulkopuolisia osia – esim. seiniä ei tulla maalaamaan. Kohteet valitaan yhteistyössä paikallismuseovastaavan kanssa, ja maalin valmistaa Savonlinnan museon ohjauksessa joko ammattikirvesmies/maalari, työpaja, seuran/yhdistyksen

jäsen tms. Koko prosessi materiaalien hankinnasta aina maalin säilytykseen tulevaa huoltomaalausta varten ohjeistetaan (maalin valmistus valvotaan paikan päällä), ja dokumentoidaan kirjallisesti/valokuvaamalla ml. myös työaika, kulut sekä onnistumiset/epäonnistumiset. Kohteiksi valitaan vähintään kolme erilaista rakenteen osaa eli vähintään valmistetaan kolme eri maalia. Prosessin lopuksi koostetaan yleisohje, joka julkaistaan maakunnan museosivustolla (etelasavonmuseot.fi) viimeistään v. 2026, ja lisäksi paikallismuseoille toimitetaan ohjeen paperikopio. Jatkossa tulevissa museokohteiden maalauksissa esitetään vaihtoehdoksi ohjeeseen perustuvaa maalinvalmistusta.

3) Osallistuminen aktiivisesti hankkeen ohjausryhmän tai vastaavan työskentelyyn, työnohjaukseen, materiaalin hankintaan/työseen ja työmaavalvontaan tukeutumalla maakuntamuseotutkijan ja rak.tutkijan syksyllä 2020 laatimaan yleiseen työselitykseen. Aktiivisella osallistumisella hankkeeseen varmistetaan, että lakisuojeellun kohteen kunnostamisessa ei tapahdu rakennustapavirheitä.

1.2 Kehittäminen ja verkostot

Kokonaisuus pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- Museotoiminnan kehittäminen yhteistyössä toimialueen muiden museoiden kanssa
- Alueellinen kokoelmapoliittinen yhteistyö
- Kulttuuriperinnön asiantuntijana toimiminen alueella

Tavoitteet suunnitelmakaudelle:

- 1) Esiselvitys paikallismuseoiden profiiliin nostosta liittyen markkinointiin/yleisöpalveluun.
- 2) Esiselvitykseen liittyen ja sitä tukien maakunnan (paikallis)museotoiminnan historiikin kirjoittamisen aloittaminen 1930-luvulta 2030-luvulle.
- 3) Esiselvitykseen liittyen ja sitä tukien maakunnan (paikallis)museoiden uusien logojen/tunnusten tekeminen tai vanhojen logojen/tunnusten digitointi/modifiointi.
- 4) Maakunnan saaristolaiskulttuurin inventointia/tutkimusta (kulttuuriympäristötehtävä/tieto ja digitalisaatio) tukien maakunnasta kerätään vanhaa valokuva-aineistoa venevajoista ja nuottakodista.
- 5) Ammatillisten museoiden yhteistyön tiivistäminen.

Suunnitellut toimenpiteet ja toteutumisen seuranta:

1) Selvityksen lähtökohtana on henkilöhistorian nostaminen vetovoimatekijäksi. Maakunnassa on kolme tunnettua ja vahvasti henkilöhistoriaan liittyvää museota: Romu-Heikki/Kerimäki, nimineuvos Hämäläinen/Sulkava ja Liehtalan Jallu/Puumala. Toinen selkeä kategoria on sukuun/tilaan liittyvät museot kuten esim. Vanha-Rantalalan talomuseo/Pertunmaa, Pattoin perintötalo/Juva ja Lepola – Ahti Karjalaisen synnyinkotimuseo/Haukivuori. Aihe käydään lävitse vuosittain sekä maakunnallisessa museopäivässä (etäyhteydellä) sekä museoiden tarkastuskäynneillä ja/tai perusselvitysten päivityksen/tekemisen yhteydessä. Kuntapuolelta pyydetään mukaan myös matkailusta vastaava henkilö tms. Selvityksessä luetteloidaan jo saatavilla oleva ja aiheeseen liittyvä aineisto maakunnassa (Savonlinnan museon paperi/sähköinen arkisto, kuntien/museoiden/yhdistysten arkistot, kotiseutuarkistot, kirjallisuus) sekä maakunnan ulkopuolelta löytyvät aineistot. Toteutumisastetta käydään läpi vuosittain maakunnallisessa

museopäivässä. Esiselvityksen luonnos lähetetään ao. tahoille tarkastettavaksi vuoden 2026 syksyllä ja loppuraportti julkaistaan maakunnan museosivustolla joulukuussa 2026.

2) Vuosina 2023–2026 paikallismuseoiden historiikista kirjoitetaan lukumääräisesti noin puolet. Koska historiikki alkaa paikallismuseoiden osalta 1930-luvulta, niin museotoiminnan selvitys aloitetaan Mikkelin läänin (1831–1997) ajalta kuitenkin siten, että vuonna 1960 Keski-Suomeen liitetyt Joutsa, Luhanka ja Leivonmäki sekä läänien lakkauttamisvuonna 1997 Etelä-Suomen lääniin liitetyt Hartola, Heinola, Heinolan mlk ja Sysmä sekä vuonna 2005 Varkauteen liittynyt Kangaslampi käsitellään puutteellisten lähteiden vuoksi alemmalla prioriteetilla. Käsikirjoitus lähetetään tarkastettavaksi museon omistajalle/haltijalle ja nyk. maakunnasta poistuneiden museoiden osalta paikalliselle kaupunginmuseolle/alueelliselle vastuumuseolle viimeistään vuoden 2026 syksyllä.

3) Selvitetään v. 2023 aikana maakunnan (paikallis)museoiden käytössä olevien logojen/tunnusten määrä ja niiden käyttökelpoisuus/muutostarve sekä logoa/tunnusta omaamattomien (paikallis)museoiden alustavat luonnokset uudesta logosta/tunnuksesta. Laaditaan v. 2024 aikana karkeat luonnokset tarvittavista logoista/tunnuksista sekä mahdollisesti olemassa olevien logojen/tunnusten muuttamisesta. Selvitetään vuoden 2025 aikana logojen tekemisen kustannukset sekä logojen tekijä(t). Toteutetaan logot/tunnukset ja otetaan ne käyttöön vuoden 2026 aikana.

4) Käydään läpi ammatillisten museoiden, ei-ammattillisten museoiden, kotiseutuarkistojen yms. kuvakokoelmat aiheeseen liittyen sekä kartoitetaan vastaavia yksityisomistuksessa olevia kuvia lehtijuttujen, paikallismuseovastaavien verkoston ym. paikallismuseoita lähellä olevien tahojen avulla. Digitoidaan ja luvitetaan kuvat osaksi Savonlinnan museon kokoelmia ja esitellään aineisto vähintään sähköisesti Savonlinnan museon www-sivuilla tai maakunnan museosivustolla viimeistään vuoden 2026 aikana.

5) Saimaan museofoorumi -verkoston toimintaan osallistuminen.

1.3 Tieto ja digitalisaatio

Kokonaisuus pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- Kulttuuriperinnön tallentamisen ja digitaalisen saatavuuden kehittäminen ja edistäminen
- Tietojärjestelmien alueellisen saatavuuden ja käytön edistäminen

Tavoitteet suunnitelmakaudelle:

1) Maakunnallisen kokoelmanhallintajärjestelmän esineille ja valokuville tuotetaan käytännönläheinen ohjekirja, joka sisältää myös esinekuvauksen, valokuvien digitoinnin ja metatietojen yhtenäiset merkitsemistavat. Tietokantaa käyttäville tai sen käyttöönottoa harkitseville annetaan koulutusta. Järjestelmään liittyneiden museoiden määrää kasvatetaan.

2) Maakunnallista kokoelmanhallintajärjestelmää laajennetaan kuvien massasyötöllä.

3) Aloitetaan seppätyön dokumentointi sekä toimivien, että toimintansa lopettaneiden seppien/pajojen osalta osana maakunnan aineetonta kulttuuriperintöä (yhdessä rak.tutkijan, näyttelymestarin kanssa).

Suunnitellut toimenpiteet ja toteutumisen seuranta:

1) Ohjekirja tehdään yhdistämällä palveluntarjoajan toimittama tietokannan yleinen käyttöohje maakunnallisesta kokoelmanhallintajärjestelmästä otettuihin ruudunkaappauskuviin vuoden 2023 aikana, jolloin ohje myös julkaistaan maakunnan museosivuston museotyö-osiossa. Esinekuvaus ja valokuvien digitointi ohjeistetaan erikseen museoille paikan päällä soveltaen ohjekirjaa. Kaikki tietokannan hallintakäyttäjät (tietojen syöttö ja poisto) koulutetaan käyttösopimuksen mukaisesti ennen tietokannan käytön aloittamista etänä ja/tai paikan päällä. Koulutusta tarjotaan halukkaille vähintään kerran vuodessa esim. maakunnallisen museopäivän yhteydessä etänä, ja tietokantaa demotaan tarkastuskäyntien tms. yhteydessä paikallismuseovastaaville, heidän esimiehilleen, luottamushenkilöille yms. paikan päällä. Päätökset tietokantaan liittymisestä hankitaan 1–4 paikallismuseon omistajalta/haltijalta.

2) Savonlinnan museo tilaa ja kustantaa kuvien massasyöttö-palvelun palveluntarjoajalta vuonna 2026, jonka aikana sitä testataan Savonlinnan museon tietokannassa tai maakunnallisessa tietokannassa.

3) Kartoitetaan toiminnassa olevat/toimintansa lopettaneet sepät/pajat omana työnä sekä mm. paikallislehtien, kyläkirjojen (mm. kansalaisopiston kurssityöt 1980-luvulla) ja Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannan avulla. Haastatellaan/kuvataan/videoidaan seppien työskentely/pajat. Inventoidaan pajat Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaan (ESKU) erityisesti sisätilojen osalta (rak.tutkija). Ks. aikataulus kohta 2.3.

1.4 Alueelliset museopalvelut

Kokonaisuus pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- Museopalveluiden kehittäminen ja tarjoaminen alueen yleisöille ja yhteisöille

Tavoitteet suunnitelmakaudelle:

1) Kaivonkatsojen ”ammattikunta” dokumentoidaan ja tuodaan julkisesti esille osana maakunnan aineetonta kulttuuriperintöä.

2) Maakunnan museosivuston (etelasavonmuseot.fi) kiinnostavuutta, tunnettavuutta ja käyttäjämääriä kasvatetaan.

Suunnitellut toimenpiteet ja toteutumisen seuranta:

1) Artikkelin kirjoittaminen elävän perinnön wikiluetteloon v. 2023, ja ehdottaminen kansalliseen luetteloon v. 2024–2026. Kaivonkatsoja-verkkonäyttelyn täydentäminen 2–3 uudella haastattelulla v. 2023–2026. Kiertonäyttely+esitelmä-kokonaisuuden (mahdoll. mukaan lukien esineitä) koostaminen v. 2023–2025, ja käyttöönotto maakunnassa v. 2026 sekä kiertonäyttelyn integrointi verkkonäyttelyyn.

2) Sivustolle tehdään SEO-optimointia Savonlinnan museon omana työnä vuosina 2023–2024, ja mikäli tämä ei lisää kävijämääriä, niin optimointia jatketaan ostopalveluna vuosina 2025–2026. Lisäksi maakunnan museosivusto nostetaan paremmin esille Savonlinnan museon www-sivulla ja somessa. Kävijämääriä seurataan sivuston statistiikkaohjelman avulla neljännesvuosittain sekä vuosittain. Lisäksi sivuston Etelä-Savon elementit -näyttelyn Tuli-teeman tueksi tuotetaan yhdessä arkeologin ja rak.tutkijan kanssa uudet verkkonäyttelyt Salpalinjasta Etelä-Savossa v. 2024, sotavaltion rakennustoiminnasta Etelä-Savossa 1930–1940-luvuilla v. 2025 (ks. kulttuuriympäristötehtävä/tieto ja digitalisaatio) ja kolmannelta myöhemmin määriteltävästä sotaan/rauhaan liittyvästä teemasta v. 2026.